

Terminlər Lüğəti

Açıq sistemi [mühiti] tətbiqin (ştrixli kodlaşdırma) - *Asılı olmayan tərəflər iki tərəfli razılaşma bağlanması zəruriyyəti olmadan sərbəst iştirak edə bilən ştrixli kodlaşdırmanı tətbiq edən sistemdir [mühitdir].*

Axtarış şablonu (simvolikanın) - *Simvolika qaydalarına uyğun olan və görünüş sahəsi çərçivəsində yerləşən simvolika elementlərinin qurulmuş kombinasiyasıdır və simvolların tutduğu yerləri müəyyən etmək üçün istifadə olunur.*

Alqoritm – *müəyyən hesablama üçün əməllərin ardıcılığıdır.*

Apertura - *Görünüş sahəsini müəyyən edən optik qurğuda olan diafraqmadır.*

Qeydlər

1. *Aperturanın çoxu dairəvi formada olur, lakin, onlar düzbucaqlı və ya elliptik formada da ola bilərlər.*

2. *Optik cihaz dedikdə skaner, fotometr, fotoaparət və s. nəzərdə tutulur.*

Ara (ştrixli kodun simvolu) - *Ştrixli kodun simvolunda ştrixlərin əks etdirmə əmsalına nisbətən daha yüksək əksətdirmə əmsalı olan ştrixlərin arasındakı sahə.*

Artıcı işarəsi (ştrixli kodlaşdırma) - *Lazımı ölçüləri təmin etmək məqsədilə məlumatlar elementini tamamlayan işarədir.*

Artırıcı kod sözü - *Kod sözlərinin ardıcılığını genişləndirmək və simvolun tələb olunan strukturunu təmin etmək yaxud işarələrin lazımı sayına qədər simvolun artırılması üçün daxil edilmiş qurulma kod sözüdür.*

Astar (ştrixli kodlaşdırma) - *Simvolların və çap təsvirinin qrafik elementlərinin qoyulması üçün bünövrə olan material, daşıyıcı yaxud qoyulmuş qatdır.*

Avtoaşkaredilmə (ştrixli kodlaşdırma) - *Ştrixli kodun yaxud matrisalı simvolikanın oxunma qurğusunun iki yaxud daha çox simvolikaları avtomatik ayırd etmək qabiliyyətidir.*

Avtomatik identifikasiya - *Maddi obekt ilə bağlı məlumatların unikal səciyyəsi yaxud unikal ardıcılığını elektron vasitələrin köməyi ilə aşkar edən və bu informasiyanın elektron emalı əsasında obyektin müəyyən edilməsi ilə aparılan texnologiyalar məcmusudur.*

Birləşdirmə (ştrixli kod) - *Ştrixli kod simvolunda məlumatların ayrı-ayrı elementlərini yaxud ştrixli kodun iki yaxud da çox ayrı-ayrı simvollarında cəmləşən məlumatların birgə təqdimatıdır.*

Boş zona (simvolun) - *Simvolu əhatə edən kənar nişanlardan boş olan zonadır.*

Qeyd - *Ştrixli kod simvolunda boş zona xüsusən START işarəsindən qabağkı və STOP işarəsindən sonrakı pozisiyada yerləşir.*

Buraxılış (simvolda) - *Simvolun nöqsanıdır və əksətdirmə əmsallı simvolun ətraf zonasının əksətdirmə əmsalına nisbətən çox olan simvol daxili reqlamentləşdirilməmiş sahədir.*

Bütünistiqamətli skaner - *Skanerin dəliyinə parallel, yaxud paralelə yaxın olan müstəvidə istənilən səmtili simvolların oxunması üçün nəzərdə tutulmuş skanerdir.*

Çap qurğusunun həll edilmə qabiliyyəti (ştrixli kodlaşdırma) - *Ştrixli kodlaşdırmada konkret qurğu ilə, yaxud çap üsulu ilə təsvir edilə bilən simvolun ən ensiz elementinin ölçüsüdür.*

Çapın keyfiyyəti (simvolun) - Skanerin effektiv işinə təsir göstərə bilən, qoyulan simvolun ona təqdim olunan tələblərə uyğunluğun dərəcəsidir.

Qeyd – Ölçülər, əksətdirmə əmsalları, sərhədlərin düz olmaması, ləkələrin və fasilələrin mövcudluğu üzrə uyğunluq nəzərdə tutulur.

Çapın kontrastlığının siqnalı - Açıq (R_L) və tünd (R_D) elementlərin əksətdirmə əmsallarının $PCS = (R_L - R_D)/R_L$ düsturu ilə hesablanan nisbi fərqinin ölçüsüdür.

Çapın (simvolun) keyfiyyətinin nişanlanması - Simvolun çap keyfiyyətini qiymətləndirmək yaxud nəzarət etmək üçün astara qoyulmuş xüsusi kalibrlənmiş nişanlar seriyalarıdır.

Çoxsətirli simvolika - Ştrixli kod simvolunun işarələrinin iki yaxud daha çox həmsərhəd şaquli sətirlərindən ibarət olan simvol ştrixli kodun simvolikasıdır.

Dayaq xətti (ştrixli kod simvolunun) - Ştrixli kod simvolunda ştrixlərin zirvələrinə və bünövrələrinə birləşən tünd xətt, yaxud bütün simvolu əhatə edən çərçivə.

Qeyd - dayaq xətti simvolun bütün səthi boyu çap forması ilə təzyiqli bərabərləşdirmək və/və yaxud oxunan qurğu ilə ştrixli kodun qeyri-tam skanerləşdirilməsini istisna etmək üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Dekoder (ştrixli kodlaşdırma) - Oxuyan skanerdən çıxan proporsional elektrik siqnallarını aşkar edilmiş məlumatlara yaxud avtomatlaşdırılmış emal üçün yararlı olan məlumatlara çevirən elektron qurğudur.

Dekodlaşdırmanın algoritmi (ştrixli kodlaşdırma) - Ştrixli kod simvolunun və matrisalı simvolikanın simvolunun elementlərinin kombinasiyalarını məlumatlar işarələrinə çevirmək üçün istifadə olunan ştrixli kod simvolikasında yaxud matrisalı simvolikada olan alqoritmdir.

Dekodlaşdırılmanın iki istiqamətliliyi (ştrixli kod simvolunun) - Ştrixli kod simvolunu həm düz, həm də geri istiqamətlərdə oxunan zaman onun dekodlaşdırma mümkünlüyünü səciyyələndirən göstəricidir.

Qeyd - Oxunmanın düz istiqaməti *START* işarəsindən *STOP* işarəsinə kimidir, oxunmanın geri istiqaməti isə - *CTOII* işarəsindən *CTAPT* işarəsinə kimidir.

Dekodlaşdırmanın tövsiyyə olunan algoritmi - Simvolikaya aid spesifikasiyada verilmiş, onun əsasında dekodlaşdırma üçün artıq-əskiklər və əhəmiyyətlər qəbul olunan dekodlaşdırma alqoritmidir.

Densitometr - Əks olunan və keçən şüa axınında materialların optiki sıxlığının ölçmə vasitəsi.

Qeydlər

1. Densitometrdən əks olunma əmsalının və nümunələrin optiki sıxlığının ölçülməsi zamanı istifadə olunur.

2. Kalibrlənmiş fotometr keçən və ya əks olunan şüa axınına düşən axın ilə müqayisə edir. Müqayisənin nəticəsi əks olunma və ya sıxlıq faizi şəklində ifadə olunur.

Diffuz əksi - Bütün istiqamətlərdə düşən işıq selinin əks olunması.

Qeyd - Düşən işıq selinin nahamar səthlərdən əks olunması zamanı diffuz əks etməsi müşahidə olunur, parlaq səthlərdən güzgüli əks olunma baş verir.

Diskret (ştrixli) kod - Ştrixli kod simvolunun hər bir işarəsi ştrix ilə başlayır və qurtarır və digər işarələrdən informasiya daşımayan işarələrarası intervallar ilə ayrılan ştrixli kodun simvolikasıdır.

Döndərilmə - (*ştrixli kod simvolunun*) Ştrixli kod simvolunun astara perpendikulyar olan oxa nisbətən dönmə bucağıdır.

Qeyd - *Döndərilmə simvolun skanera nisbətən vəziyyətini xarakterizə edir.*

Effektiv apertur (skanerin) - *İşıq ləkəsinin ən kiçik ölçüsü və skanerin aperturu ilə müəyyən olunan skanerin və əks olunmuş işıq axınının qəbulu üçün nəzərdə tutulan görünüş sahəsidir.*

Element (ştrixli kod simvolu) - *Ştrixli kod simvolunda ayrıca ştrix yaxud aradır ki, onun eni modulla yaxud X ölçüsünə tam bölünən rəqəm ilə ifadə olunur.*

Elementin nominal ölçüsü - *Simvolun işarəsində elementin müəyyən edilmiş ölçüyə uyğun olan ölçüsüdür.*

«modula görə» hesablanma (nəzarət işarəsinin) - *Ştrixli kod simvolları üçün hesab əməliyyatından istifadə edərək bir tam ədədin digərinə bölünmə nəticəsində qalıq əmələ gələn nəzarət işarəsinin hesablanması alqoritmidir.*

Qeyd - *Adətən aşağıdakı söz birləşmələrində istifadə olunur: "10 modulu üzrə", "103 modulu üzrə" və i.a. tam ədədin 10, 103 tam ədədə bölünməsi nəticəsində alınan qalığı ifadə edir.*

Enin iki qiyməti olan simvolika - *Ştrixli kod simvolunun işarələri yalnız ensiz və enli elementlərdən ibarətdir və onların eni biri birinə daimi proporsiyasyada olan ştrixli kodun simvolikasıdır.*

Eninin ensizə nisbəti (ştrixli kodun) - *Ştrixli kod simvolunun enli elementlərinin eninin ensiz elementlərin eninə nisbətidir.*

Etalon ölçüsündən əks olunan şüa axını - *Normalaşdırılmış əmsallı diffuz təsvirin etalon ölçüsündən əks olunan optik şüa axını.*

Qeyd - *Etalon ölçüsü qismində maqnezium oksidi və ya barium sulfatı əsasında örtük istifadə olunur.*

Etiketləri (ştrixli kodlaşdırma) çap edən qurğu - *Daxil edilmiş məlumatlar əsasında ştrixli kod yaxud matrisalı simvolikaların simvolları ilə etiketlərin hazırlanması üçün çap qurğusudur.*

Əks edilmiş şüalanma axını - *Skaner edilən təsvirdən əks olunan şüa axını.*

Əksetdirmə əmsalı (ştrixli kodlaşdırma) - *Əksolunmuş şüalanma axınının etalon ölçüdə əks olunan şüalanma axınına nisbəti ilə müəyyənləşdirilən kəmiyyətdir.*

Qeydlər

1. *Əksetdirmə əmsalı fotometr yaxud densitometr köməyi ilə ölçülə bilər.*

2. *Əksetdirmə əmsalı tətbiq üçün tələbnamələrdə göstərilən optik şüalanma (spektral əksetdirmə) dalğalarının uzunluğu diapazonunda yaxud dalğanın 0 və 1 uzunluq diapazonunda ölçülür.*

Əksetdirmə əmsallarının fərqi (simvolun elementlərinin) - *Ştrixli kod simvolunun tünd və açıq elementlərinin əksetdirmə əmsallarının fərqidir.*

Əlavə (ştrixli kod simvolunun) - *Məlumatları kodlaşdıran simvolun işarələrini tamamlayan ştrixli kod simvolunun hissəsidir ki, bu köməkçi və nəzarət işarələrindən ibarətdir. Simvolu müəyyən struktura salmaq üçün istifadə olunur.*

Əlavə qoyulan çap (ştrixli kodlaşdırma) - *Simvolun yaxud tərtibat elementlərinin təsvirlərinin həmin təsvirin üzərinə qabaqcadan çap olunmuş təsvirin astarın üzərinə əlavə qoyulmasıdır.*

Əlifba-rəqəm işarələrin yığımı - *Hərflər və rəqəmlərdən ibarət işarələr yığımıdır.*

Qeyd - Əlifba-rəqəm işarələrin yığılı xüsusi qrafiki və idarəedici işarələri özündə cəmləşdirə bilər.

Ənənəvi çap üsulu - Astarla çoxlu sayda təsvir izlərinin hazırlanması üçün çap plastinası (və ya silindr) və ya maye mətbəə rəngi istifadə olunan çap üsulu.

Qeyd - Ənənəvi çap üsullarına litoqrafiya, liter çapı, fleksoqarfiya, fotoqrafiya, ekran prosesi, folqa üzərində isti ştamplama üsulları aiddir.

Əyilmə (ştrixli kod simvolunun) - Ştrixli kod simvolunun ştrixlərin istiqamətinə paralel olan oxla nisbətən dönmə bucağıdır.

Qeyd - Əyilmə simvolun skanerdə nisbətən vəziyyətini xarakterizə edir.

Fasiləsiz (ştrixli) kod - Ştrixli kod simvolunun bir işarəsinin son elementi simvolun növbəti işarəsinin başlanğıc elementinə birləşən və bütün elementlər işarələrarası intervallar olmadan qovuşuq halda qoyulan ştrixli kodun simvolikasıdır.

Fon (simvolun) - Çap olunmuş simvolun tünd elementlərinin arasında və ətrafında olan açıq sahə.

Qeyd - üzərində simvol çap olunan altlıq (astar) yaxud üst qat üzərinə çəkilmiş müvafiq rəngli açıq qat fon kimi qəbul oluna bilər.

Fotometr - Fotometrik kəmiyyətlərin ölçmə vasitəsidir.

Görünüş sahəsi (skanerin) - Bir skanerləşdirmə zamanı oxuna bilən ştrixli kodun maksimum uzunluğudur.

Qeydlər

1. Görünüş sahəsi skanerin aperturu ilə müəyyən olunur.

2. O skanerlər üçün, harada skanerin şüası əl ilə simvolun köndələnində hərəkət edilməlidir, məsələn skanerləşdirici karandaş, görünüş sahəsi operatorun simvolu əngəlsiz skanerləşdirmə qabiliyyətinin funksiyasıdır.

Güzgüli əks olunma - Əks etmə bucağı normala nisbətən düşmə bucağına bərabər olan səthdən əks olunma

Helium-neon lazeri - Helium və neon qarışıqlı aktiv elementli qaz lazeri

Qeyd - Bu növ lazer adətən ştrixkodlu skanerlərdə istifadə olunur. O spektrin görünən hissəsində 632,8 nm (qırmızı işıq) uzunluqlu dalğada az sərf olunan monoxromatik, koherent optiki şüalanmanı generasiya edir.

Hərəkətedici şüalı skaner - Skanerləşdirici şüanın skanerləşdirmə prosesində mexaniki yaxud elektron vasitələrlə istiqaməti dəyişən skanerdir.

Xətti simvolika - Ştrixli kod simvolunun işarələrinin bir sıraya düzülüşü ardıcılığı ilə təqdim olunan simvol ştrixli kodun simvolikasıdır.

Xüsusi qrafiki işarə - Hərif və rəqəmdən fərqlənən qrafiki işarə

İdarə edici işarə - Məlumatların qeyd edilməsini, işlənilməsini, hazırlanmasını, ötürülmə və interpretasiyasını həyata keçirən kodlaşdırılmış işarələr toplusunun işarəsidir.

İkili - Ədədlər sıfır və mövqe çəkisi bir rəqəmlərinin kombinasiyaları şəkilində ifadə olunan əsası 2 olan hesablanma sisteminin qeyd olunmasıdır.

Qeyd - Hər dərəcə üçün 1/0 tərzdə elektirik işarələrin məlumat emalı sistemlərində sıfır və bir vahidlərin, ştrixli kodlarda isə ensiz və enli elementlərlə yaxud modulda ştrixin olub olmaması ilə təqdim etmək olar.

İkili-onluq kod (DDK) - Onluq ədədlərin soldan sağa oxunmaqla ikili kod ilə çəki qiymətli, 4 bitlik qrup şəklində təqdim olunma metodu – 8, 4, 2, 1

Qeyd - Hər bir qrup bir onluq rəqəmi göstərir, məsələn, 0010 0011- 23

İnteqrasiya edilmiş dizayn (ştrixli kodlaşdırma) - Ştrixli kod simvolu qrafikanın digər elementləri ilə elektron vasitələr ilə birləşdirilən ştrixli kodlaşdırmanın bədii tərtibat növüdür.

Qeydlər

1. İnteqrasiya edilmiş dizaynda çıxış qurğusu periferiya qurğusudur ki, təsvirin alınması üçün istifadə olunur, adətən çap matrisası yaxud naxışlı baraban.
2. İnteqrasiya edilmiş dizaynda rəqəmli təqdimat – fasiləsiz təsvirdən daha üstün olan diskret nöqtələr çoxluğunun törəməsidir.

İstiqamət - Müəyyən istiqamətə və ya müstəviyə dair yerləşməsi

İşarəarası interval (ştrixli kodlaşdırma) - Simvolun bir işarəsinin axırındakı ştrixi və diskret ştrixli kodda simvolun növbəti işarəsinin birinci ştrixi arasındakı sahə.

İşarələrin vizual təqdim olunması - Məlumatların ştrixli kodda kodlaşdırılmış işarələrinin və nəzarət işarələrinin hərflər, rəqəm yaxud xüsusi qrafiki işarələr ilə məşin ilə oxunan təqdimat ilə bərabər təqdim olunması.

İşarələrin yığılı (simvolikada) - Müəyyən simvolikada kodlaşdırıla bilən hərflər, rəqəmlər və işarələrin məcmusu.

İşarənin qoyuluşunun səhvi (ştrixli kod simvolunun) - Ştrixli kod simvolu oxunan zaman ştrixli kod simvolunun işarəsinin qeyri düzgün dekodlaşdırılmasıdır.

İşıqlandırılma (astarın) - Astarın altında olan tutqun səthin yaxud materialın simvolun yaxud astarın əksətdirmə əmsalına təsiridir.

Qeyd – Əgər astarın altında daha tutqun səth yerləşirsə, onda şəffaf yaxud yarı şəffaf astara qoyulmuş simvolun əksətdirmə əmsali azalır.

Keçirmə əmsali - Keçmiş şüalanma axınının düşən şüalanma axınına nisbəti ilə müəyyən olunan kəmiyyətdir.

Kəskinlik dərəcəsi (skanerin) - Skanerin şüalanma dəstəsinin yayılma istiqaməti boyu məsafələrin diapazonudur, harada skaner simvolu verilən göstəricilər ilə etibarlı oxuya bilər. Bu məsafələr diapazonu skanerin təsir dairəsi və onun optik uzaqlığının fərqi bərabərdir.

Kodlaşan işarələr yığılı - Müəyyən simvolikalı işarələr yığılıının alt çoxluğudur.

Kodlaşdırılmış işarələr toplanı - İşarələr toplanını təyin edən, bir-birinə zidd olmayan qaydaların cəmi və toplan işarələri ilə bit kombinasiyaları arasında birmənalı uyğunluqdur.

KOI-7 versiyası - 7 bit ilə kodlanan (8, bərabərliyin yoxlanılması ilə birlikdə) 128 latın hərfləri, rəqəm, xüsusi qrafiki və idarəedici işarələrdən ibarət olan, informasiyanın işlənilib hazırlanması sistemləri arasında məlumatların işlənməsi və dəyişdirilməsi üçün kodlaşdırılmış 7-bitlik işarələr toplanı.

KOI-8 versiyası - *İnformasiya mübadiləsi və işlənməsi üçün 8 bitlik kombinasiyalar ilə kodlaşdırılmış, 0-dan 255-ə qədər tam ədəd kimi qeyd edilmiş işarələrin genişləndirilmiş toplusunun qeyd edilməsi.*

Kodlaşdırmanın izafiliyi (artıqlığı) – *ştrixli kodun informasiyanın ötürülməsinin səhsiz oxunması və ya ötürülməsi ehtimalının artırılmasını təmin edən informasiyanın kodlaşdırma səciyyəsidir.*

Qeyd - *Ştrixli kod simvolunda ştrixlərin hündürlüyü şaquli izafiliyi təmin edir. Burada simvolun köndələnə skanerləşdirmənin mümkün yollarının çoxluğunun olmasına yol verilir ki, onlardan da nəzəri olaraq simvolun tam dekodlaşdırılması üçün yalnız biri kifayət edir.*

Kod sözü (ştrixli kodlaşdırma) - *Simvolda çıxış məlumatlar və qrafik kodlaşdırma arasındakı kodlaşdırmanın aralıq səviyyəsinə uyğun olan simvolun işarəsinin mənasıdır.*

Köməkçi işarə (simvolda) - *Simvolda informasiyanın təşkili və idarə olunması üçün işarədir.*

Qeyd - *köməkçi işarə məlumatların işarəsi deyil.*

START işarəsi - *Ştrixli kod simvolunun başlanğıcını göstərən köməkçi işarədir.*

Qeyd - *Simvolun başlanğıcı onun sol qıraq hissəsi sayılır.*

STOP işarəsi - *Ştrixli kod simvolunun qurtaracağı göstərən köməkçi işarədir.*

Qeyd - *Simvolun qurtaracağı onun sağ qıraq hissəsi sayılır.*

Künc nişanlar (ştrixli kod masterinin) - *O nişanlardır ki, onların köməyi ilə ştrixli kod masterinin üstündə onun boş zonaları daxil olmaqla ştrixli kod simvolunun dörd küncünü qeyd edirlər.*

Qeyd – *Künc nişanları adətən çap olunmur.*

Qeyrişəffaflıq (astarın [boyanın]) - *Optik şüalanmanın keçməsinə mane olan astar [boyanın] xassəsidir.*

Qeydlər

1. *Astarın (boyanın) qeyrişəffaflığı optik sıxlıq yaxud keçirmə əmsali ilə səciyyələnə bilər.*
2. *Astarın qeyrişəffaflığı onun altında yaxud onun arxa tərəfində olan təsviri görmək üçün imkan vermir.*
3. *Boyanın qeyrişəffaflığı onu göstərir ki, o bir üzündən o biri üzünə işıqlandırılmayacaq.*

Qısa oxunma (simvolun) - *Bir və ya bir neçə simvolikalara aid olan bir neçə simvolun ardıcılığının daxilində tək simvolun oxunmasıdır.*

Qısaldılma (ştrixli kod simvolunun) - *Eninə normal olan ştrixli kod simvolunun hündürlüyünün azaldılmasıdır.*

Qrafiki işarə - *İdarəedici funksiyadan fərqlənən vizual təsvirə malik olan kodlaşdırılmış işarələr toplusunun işarəsi.*

Qeyd - *Vizual təsvir dedikdə əl yazısı, çap və ya ekran təsviri nəzərdə tutulur.*

Qravüraçı – lazer (ştrixli kodlaşdırma) - *Simvolların və qrafiki təsvirlərin bilavasitə markalama obyektinə naxışlanması üçün nəzərdə tutulmuş lazer şüalanmasının toplanmış enerjisini istifadə edən lazerdır.*

Lazerli skaner (ştrixli kodlaşdırma) - *Simvolların oxunması üçün nəzərdə tutulmuş optik şüalanma mənbəyi kimi lazərdən istifadə olunan skanerdır.*

Qeyd – *Lazerli skanerlərdə adətən helium-neon, yaxud injeksiyalı lazərdən istifadə olunur.*

Ləkə (simvolda) - Simvolun nöqsanıdır və boya nişanından, çirklənmədən yaxud əksətdirmə əmsallı simvolun ətraf zonasının əksətdirmə əmsalına nisbətən aşağı olan simvolun daxilindəki reqlamentləşdirilməyən sahədir.

Master-film - Plyonkanın üzərində hazırlanmış ştrixli kod masteridir.

Matrisalı simvolika - Xüsusi oxunma sistemi ilə yenidən hasil edilməsi məqsədilə məlumatların çoxbucaqlı yaxud dairəvi elementlər formasında formalizasiya olunmuş kombinasiyalar şəklində təqdim olunmasının standart vasitələridir.

Qeyd - Matrisalı simvolikalara "Maksikod ("Maxicode"), "Ultrakod" ("Ultracode") simvolikaları və b. aiddir.

Matrisalı simvolikanın simvolunun modulu - 1 bit həcmində kod sözünü kodlaşdırmaq üçün istifadə olunan matrisalı simvolikanın simvolunun elementidir yaxud tək özəkdir.

Məlumatlar ayırıcısı işarəsi - Məlumatların bir elementinin qurtaracağını və məlumatların sonrakı elementinin başlanğıcını ayırmaq üçün istifadə olunan köməkçi işarədir. Əks halda bu elementlər bitişik halda dərk oluna bilər.

Məlumatlar işarəsi - İnforsiyadan ibarət olan ayrı-ayrı rəqəm, hərf, xüsusi qrafiki və ya idarəedici nişan.

Məlumatların avtomatik yığılması – inforsiyanın emalı sistemində məlumatların insanın iştirakı olmadan daxil edilməsi üçün sistem yaxud qurğudur.

Məlumatların kod sözü (ştrixli kodlaşdırma) - Simvolikada sıxlaşdırma sxemlərindən birinə uyğun məlumatları kodlaşdıran kod sözüdür.

Məlumatların nəzarət işarəsi [rəqəm] (ştrixli kodlaşdırma) - Məlumatların işarəsinin qiyməti mövcud olan məlumatlara əsasən müəyyən olunmuş alqoritmlə hesablanır və simvolda məlumatların bütöv və düzgün ötürülməsini təmin etmək məqsədilə məlumatlar ardıcılığının hissəsinə əlavə olunur.

Məlumatların sıxlaşdırması (ştrixli kodlaşdırma) - Məlumatların bir neçə kod söz ilə yığcam təqdim olunması üçün simvolikada qurulmuş başlanğıc məlumatların emalının mexanizmi yaxud alqoritmidir.

Məlumatların (simvolun) sahəsi - Simvolun məlumatı olmayan hissəsinə qarşı tutulan məlumatların kod sözlərinin kodlaşdırılması üçün istifadə olunan simvolun hissəsidir.

Modul (ştrixli kod simvolunun) - Ştrixli kodun xətti yaxud çoxsətirli simvolikasının simvolunun işarəsində X ölçüsünə bərabər uzunluğun nominal vahididir.

Qeyd – Bəzi imvolikalarda elementlərin eni bir modulun bölünəni kimi müəyyən oluna bilər.

X ölçüsü - Ştrixli kod simvolunun ensiz elementlərinin və matrisalı simvolikanın simvolundakı tək elementlərin yaxud özəklərin müəyyən edilmiş enidir.

Qeyd - Ştrixli kodun xətti və çoxsətirli simvolikalarında X ölçüsü ştrixli kod simvolunun moduluna bərabərdir.

Y ölçüsü - Xətti simvolikada yaxud çoxsətirli simvolikanın simvolunun sətirində ştrixli kod simvolunun elementlərinin müəyyən edilmiş uzunluğudur.

Z ölçüsü - Xətti simvolikanın simvolunda yaxud çoxsətirli simvolikanın simvolunun sətirində qoyulmuş ensiz elementlərin orta enidir.

Qeyd - Z ölçüsü eni iki qiymətdən ibarət olan simvolikalarda ensiz ştrixlərin orta eninin və ensiz araların orta eninin cəminin yarısına bərabərdir, yaxud simvolun bütün işarələrinin orta eninin modullu simvolikalarda simvolun işarəsinin modullarının sayına bölünmə nəticəsinə bərabərdir.

Modullu simvolika - Ştrixli kod simvolunun işarələri elementlər ilə təqdim olunur, onların nominal eni X ölçüsünə bölünən bütöv ədədlərə uyğun gələn ştrixli kodun simvolikasıdır.

Nöqtəli kod - İnformasiyanın təqdim olunması üçün istifadə olunmayan boş sahə ilə əhatə olunan ayrı-ayrı modullar matrisalı simvolikalарın altçoxluğudur.

Oxunma uzaqlığı (skanerin) - Skanerin çıxış dəliyindən simvola qədər olan məsafəni yaxud skaner simvolunu etibarlı oxuya bilən məsafələr diapazonudur.

Qeyd - Oxunmanın minimum uzaqlığı optik uzaqlığa, maksimum isə - skanerin təsir dairəsinin uzaqlığına bərabərdir.

Oxunmama (ştrixli kod simvolunun) - Kodun nöqsanına, qeyri düzgün səmtləşdirilmə yaxud skanerləşdirmənin sürətinə, skanerin işinin pozulması yaxud operatorun səhvinə görə ştrixli kodun oxunan simvolu haqqında çıxış məlumatların olmamasıdır.

Oxuyan karandaş - Ştrixli kod simvolunu dekodlaşdırmaqdan ötrü onun köndələnində hərəkət edən ştrixli kodun oxunması üçün səyyar qurğudur.

Qeyd - Oxuyan karandaşda çox hallarda dalğasının uzunluq zirvəsi 600 nm-dən (görünən qırmızı) 900 nm qədər (infraqırmızı) spektr sahəsində olan işıqsaçan diod istifadə olunur.

Optik sıxlıq - Keçirmə əmsalına tərs olan kəmiyyətin onluq loqarifminə bərabər olan kəmiyyətdir.

Qeyd - Optik sıxlıq $lg(I/T)$ bərabərdir, harada T - keçirmə əmsalıdır; yaxud $lg(P/P_T)$, harada P - düşən şüalanma axınıdır, P_T - cismin içindən keçmiş şüalanma axınıdır.

Optik uzaqlıq (skanerin) - Skanerin çıxış dəliyindən səciyyələri verilmiş olan simvol üçün kəskinlik dərəcəsinin qabaq sərhədinə qədər məsafədir.

Öz-özünə nəzarət (ştrixli kod simvolunun işarəsi) - Ştrixli kod simvolunun hər bir işarəsinə aid nəzarət alqoritmini istifadə edən simvolikanın xassəsidir.

Qeydlər

1. Öz-özünə nəzarəti olmayan kodlar adətən kodlaşdırılmış məlumatlara əlavə olunan simvolun nəzarət işarəsini özündə cəmləşdirir.

2. Öz-özünə nəzarət zamanı işarənin təhrifi bir işarənin içində yalnız iki və daha çox çap defektləri əmələ aşkar oluna bilər.

Paritet (ştrixli kod simvolunun) - Strukturada "tək" işarələrinin və ikili vahidlərin tək sayının və "cüt" işarələrinin və ikili vahidlərin cüt sayının müəyyən nisbətində əsaslanmış və ştrixli kod simvolunun işarəsinin öz-özünə nəzarət mexanizminin simvol işarələrinin kodlaşdırma sistemidir.

Qeydlər

1. Paritetin biti ştrixli kodlaşdırmada tətbiq olunan ikili - onluq kodunda istifadə oluna bilər

2. Paritetin biti (ştrix yaxud paritetin modulu) kodlaşdırılmış işarəyə o cür daxil edilə bilər ki, əsas nəzarət üçün xidmət edən bütün bitlərin cəmi həmişə tək yaxud cüt ola.

Piksel (ştrixli kodlaşdırma) - Onların birləşməsindən simvolun elementinin tam təsviri, yaxud qrafik təsviri formalaşan ən kiçik qrafik elementdir.

Planşetli skaner - Skanerləşdirən şüa (şüalar) pəncərədən, yaxud yarıqdan (yarıqlardan) yuxarı istiqamətləndirilən və onun üstündə ştrixli kod simvolu hərəkət edən hərtərəfli skanerdir.

Pozulma (simvolda) - Dekodlaşdırılması mümkün olmayan simvol işarəsinin mövcudluğu yaxud məlumatların işarəsinin yaxud köməkçi işarənin iştirak etməməsi hallarında əmələ gələn səhvdir.

Rastrlı skaner - Bir neçə parallel skanerləşdirici şüalar buraxan hərəkətedici şüası olan skanerdir.

Reqistr işarəsi - Bir işarə üçün bir kodlaşan işarələr yığımını digərinə dəyişdirmək üçün istifadə olunan köməkçi işarədir. Bundan sonra kodlaşdırılan məlumatlar avtomatik olaraq kodlaşan yığımın ilk quruluşuna qaytarılır, hansından ki, dəyişdirilmə həyata keçirilmişdir.

Qeyd - İki yaxud üç işarə üçün bir kodlaşan işarələr yığımını digərinə dəyişdirilən halda işarə müvafiq olaraq **REQİSTR İKİ ÜÇÜN** yaxud işarə **REQİSTR ÜÇ ÜÇÜN** terminləri istifadə olunur.

Rəqəmli işarələr yığımı - Yalnız rəqəmlərdən ibarət olan işarələr yığımıdır.

Qeyd - Rəqəmli işarələr yığımı xüsusi qrafiki və idarəedici işarələri özündə cəmləşdirə bilər.

Rid-Solomon səhvlərinin düzəldilməsi kodu - Ştrix və matrisa kodlarında simvolun bir hissəsinin silinməsi və kənar edilməsi zamanı yaranan səhvlərin düzəldilməsi üçün tətbiq olunan səhv düzəltmə xətti blok kodu.

Qeydlər

1. Blok kodu – bir əməliyyat ərzində dekoder girişində dəqiq qeyd edilmiş sayda işarə daxil edilən, çıxışda isə çoxlu sayda işarələrdən ibarət kod sözü generasiya edən səhvlərin düzəldilməsi və ya aşkar edilməsi kodu.

2. Xətti kod – kodlaşdırılması və dekodlaşdırılması xətti əməliyyatlara gətirib çıxaran kod.

Seçilmənin kəndarı - İki mümkün olan əhəmiyyət arasında seçilmə haqqında qərar qəbul olunan dekodlaşdırma alqoritmində əsaslı nöqtədir.

Qeyd - İki mümkün olan qiymətlər kimi, ikili 0 yaxud 1 rəqəmləri nəzərdə tutulur.

Səhv oxunma (ştrixli kod simvolunun) - Səhv dekodlaşdırma alqoritminin testləşdirilməsi əməliyyatları ilə aşkar olunmamış ştrixli kodun simvolunda kodlaşdırılmış məlumatlar və ştrixli kodun oxunma qurğusunun çıxış məlumatları arasında olan qeyriuyğunluqdur.

Qeyd - Çıxış məlumatlar səhvən etibarlı məlumatlara uyğun gələ bilər.

Səhvlərin düzəlişi [aşkarlanması] - Səhvlərin düzəlişini [aşkar olunmasını] təmin edən riyazi prosedurdur.

Qeyd - Səhvlərin düzəldilməsi [aşkar olunması], məsələn Rid-Solomon kodunda təqdim olunub.

(ştrixli kodlaşdırma) - Bir ölçülü görünüş sahəsini yaradan şüalanma axını bir istiqamətdə formalaşan skanerdir.

Səhvin korreksiyasının səviyyəsi - Simvolda səhvi aşkar və düzəliş etmə qabiliyyətinin təsbit olunmuş, lakin istifadəçinin seçimi ilə müəyyən olunan dərəcədir.

Qeyd - Səhvlərin korreksiyasının səviyyəsi səhvləri düzəldən kodun istifadə simvolikaları ilə bağlıdır, məsələn, Руд-Соломон səhvləri düzəldən kodu.

Səmtləşdirmə şablonu (matrisalı simvolikanın) - Matrisalı simvolikada tünd və açıq modulların quruluş fəza yerləşdirməsi, simvolun fəza səmtləşdirməsini müəyyən etmək üçün istifadə olunur.

Sətir (ştrixli kod simvolunun) - Çoxsətirli simvolikada ştrixli kod simvolunun START işarəsindən, simvolun bir neçə işarələrindən və STOP işarəsindən ibarət olan üfüqi elementlər yığıdır.

Sıxma əmsali (ştrixli kod simvolunun) - Ştrixli kod simvolunun hündürlüyünün onun eninə nisbətidir.

Simvolika – ştrixli kodun və matrisalı simvolikaların hər birisi.

Simvolikanın identifikatoru - Dekoder ilə formalaşan və dekoder ilə ötürülən dekodlaşdırılmış məlumatların qabağında yerləşir və kodlaşmış məlumatların simvolikasını birmənalı identifikasiya edən КОІ-7 işarələrinin ardıcılığıdır.

Simvolikanın spesifikasiyası - Simvolikanın qurulması qaydalarının formalizasiya olunmuş təqdimatı.

(n, k) simvolikasi - Simvolun hər bir işarəsinin eni n modullar ilə təqdim olunan, işarənin özü isə ştrixlərin və araların k cütündən ibarət olan ştrixli kodun simvolikalar sinfidir.

Qeyd - Bu sinfin altçoxluğu n , k , m simvolikaların altsinfidir, harada m modullarda elementin maksimal enidir.

Simvolun işarəsi - Məlumatlar daşıyıcısı üzərində tünd və açıq elementlərin kombinasiyası şəklində təqdim olunan kod sözüdür.

Qeyd - Simvolun işarəsi və məlumatların işarəsi yaxud köməkçi işarə arasındakı bilavasitə uyğunluq olmaya da bilər. Bu halda məlumatların identifikasiyası üçün sıxlaşdırma qaydaları üzrə dekodlaşdırma tələb olunur.

Simvolun kontrastı - Simvolun skanerləşdirməsi zamanı əksetdirmə profilində əksetdirmə əmsalının ən kiçik və ən böyük qiymətləri olan nöqtələrdə əksetdirmə əmsallarının fərqidir.

Simvolun [simvolun hissəsinin] təsbit olunmuş pariteti - Simvolda [simvolun hissəsində] eyni paritetli simvol işarələrinin mövcudluğu ilə bağlı olan ştrixli kodun simvolunun [simvolun müəyyən hissəsinin] səciyyəsidir.

Qeyd - paritet cüt yaxud tək ola bilər.

Simvolun strukturasi (ştrixli kodlaşdırma) - Ştrixli kod simvolunun yaxud matrisalı simvolikanın müəyyən edilmiş arxitekturasıdır.

Simvolun (ştrixli kodun) nəzarət işarəsi - Ştrixli kodun simvolunda simvolikanın spesifikasiyasında müəyyən olunmuş və bu ştrixli kodun qurulmasının və oxunmasının düzgünlüyünü yoxlamaq üçün istifadə olunan alqoritmə uyğun olaraq digər işarələrinin qiymətlərinə əsasən hesablanmış ştrixli kod simvolunun işarəsidir.

Qeyd - Simvolun nəzarət işarəsi simvolda kodlaşdırılmış məlumatların hissəsi sayılmır.

Skaner (ştrixli kodun [matrisalı simvolikanın]) - Ştrixli kod [matrisalı simvolikanın] simvolunun təsvirində təqdim olunmuş optik informasiyanı sonrakı dekodlaşdırma və hesablayıcı maşına daxil etmək üçün lazım olan siqnallara çevirən elektron qurğudur.

Skanerin həlledilmə qabiliyyəti - Konkret skaner ilə oxuna bilən simvolun ən ensiz elementinin ölçüsüdür.

Skanerin spektral həssaslığı (ştrixli kodlaşdırma) - Optik şüalanma dalğasının uzunluğundan asılı olaraq skanerin həssaslığıdır.

Skanerləşdirmə pəncərəsi (skanerin) - Kontaktsiz skanerin çıxış dəliyinin qabağındakı səthin üzərində simvolun oxunması mümkün olan sahədir.

Skanerləşdirmə zamanı əksətdirmənin profili - Əksətdirmə əmsalının simvolun köndələn skanerləşdirilmə məsafəsi boyu dəyişmə qrafikidir.

Qeyd - Əksətdirmə profili skanerləşdirmə zamanı skanerin hasil etdiyi analoq siqnalının formasını təsvir edir.

Strukturalaşmış birləşdirmə (ştrixli kodlaşdırma) - Məlumatları vahid bir xəbər kimi emal etməyə imkan verən iki yaxud daha çox simvollarda cəmləşən məlumatların müəyyən ardıcılıqda birləşməsidir.

Sütun (ştrixli kod simvolunun) - Çoxsətirli simvolikada ştrixli kod simvolunun işarəsinin üfüqi pozisiyasıdır.

Ştrix (ştrixli kodun simvolu) - Ştrixli kodun simvolunda çap olunmuş tünd xətt.

Ştrixli kod - Qalınlığı və araları müxtəlif olan parallel ştrixlərin yığılı köməyi ilə işarələri təqdim edən və köndələn skanerləşdirmə yolu ilə optik oxunan koddur.

Qeydlər

1. *Informasiyanın kodlaşdırılması üçün ştrixlərin arasındakı boş yerlər istifadə oluna bilər.*
2. *Ştrixli koddə ştrixlər düzbucaq formasındadır.*

Ştrixli kodlaşdırma - *Informasiya elementlərinin müəyyən formalı, ölçülü, rəngli, əksətdirmə qabiliyyətli istiqamətləndirilmiş çap və formalizasiya olunmuş kombinasiyalar şəklində müəyyən qaydalar üzrə təqdim olunmasına əsaslanmış və onun sonradan optik oxunması və hesablayıcı maşına avtomatik daxil edilməsi üçün lazımı formaya salınmasına yönəldilmiş məlumatların avtomatlaşdırılmış identifikasiya və yığım texnologiyasıdır.*

Ştrixli kodun [matrisalı simvolikanın] simvolu - *Skanerləşdirmənin bütöv obyektini təşkil edən, ştrixli kodun konkret simvolikasına məxsus vacib atributların və simvolun işarələrinin birləşməsidir.*

Qeydlər

1. *Matrisalı simvolika simvolunun vacib atributlarına boş zonalar, axtarış şablonlar, səmtləşdirmə şablonlar, funksional işarələr və i.a. aiddir.*
2. *Ştrixli kod simvolunun vacib atributları boş zonalar, START və STOP işarələri, məlumatlar işarələri, nəzarət və digər köməkçi işarələrini özündə cəmləşdirir.*

Ştrixli kodun simvolikası - *Məlumatların ştrixli kod formasında təqdim olunmasının standart vasitələridir.*

Qeyd - Simvolikaların spesifikasiyaları simvolun qurulmasının xüsusi qaydalarını yaxud strukturasını müəyyən edir.

Ştrixli kod simvolunun sıxlığı - *Ştrixli kod simvolunda enin yaxud sahənin vahidində təqdim oluna biləcək xətti simvolikalar üçün bir santimetrə və çox xətti simvolikalar üçün santimetrin kvadratına düşən işarələrin sayıdır.*

Qeydlər

1. *Ştrixli kod simvolunun sıxlığı bir düymə (cpi-characters per inch) yaxud bir kvadrat düymə düşən işarələrin sayı kimi ölçülə bilər.*

2. *Ştrixli kodların sıxlığına təsir göstərən idarəedici amillərə ən ensiz ştrix yaxud aranının eni, enli elementin ensizə nisbəti, simvolun işarəsindəki ştrixlərin və araların sayı, işarələr arasındakı intervalların (mövcud olduqda) enini aid edirlər.*

Ştrixli kod simvolunun uzunluğu - *Ştrixli kod simvolunun işarələrinin, boş zonalar daxil olmaqla, dolu sətirin ümumi uzunluğu.*

(Ştrixli kod simvolunun) böyüdülmə əmsalı - *Bütün ölçülər üçün eyni olan qurulmuş vurulandır ki, ona ştrixli kod simvolunun nominal ölçüləri vurulur və bununlada onun çap üçün lazım olan faktiki ölçülər alınır.*

Ştrixin [aranın] eni (ştrixli kod simvolunun) - *Skanerləşdirmə istiqamətinə paralel olan istiqamətdə ölçülən ştrixli kod simvolunun ayrıca ştrixinin [arasının] köndələn ölçüsüdür.*

Qeyd - Ayrıca çap olunmuş simvolda enin mümkün variantlarının sayı istifadə olunan simvolikadan asılıdır.

Ştrixin hündürlüyü (ştrixli kodun) - *Oxunma istiqamətinə perpendikulyar ölçülən, xətti simvolikanın simvolunda yaxud çoxsətirli simvolikanın simvolunun sətirində ayrıca ştrixlərin ölçüsüdür.*

Qeyd - Ştrixin hündürlüyü aranının hündürlüyünü müəyyən edir.

Şrift (tələb olunduqda çap edilmə) - *Tələb olunduqda çap edilmə üçün istifadə olunan çap qurğusu üçün simvolikada ştrixli kod simvolunun işarələrinin yığıdır.*

Ştrixli kodun masteri - *Daşıyıcı üzərində ştrixli kod simvolunun icazələrinə dəqiq riayət olunmaqla hazırlanmış originalının nüsxəsidir ki, ənənəvi çap növləri ilə təkrar hasil olunmaq üçün nəzərdə tutulmuşdur.*

Qeydlər

1. *Ştrixli kod masteri, məsələn, tara, yarlıq, etiketlər və digər sənədlərin üzərində çap zamanı tərtibatın ümumi dizaynına ştrixli kod simvolunu daxil etmək üçün istifadə olunur.*

2. *Ştrixli kod masterinin daşıyıcısı plyonka yaxud digər mühit ola bilər.*

Ştrixin eninin artırılması [azaldılması] - *Təsvir edilmə prosesləri və çap üsulları ilə şərtləndirilmiş ştrixli kod simvolunun ştrixinin eninin böyüdülməsi (kiçildilməsi) dərəcəsidir.*

Ştrixin eninin kiçildilməsi [böyüdülməsi] - *Çap zamanı ştrixin eninin gözlənilən artırılmasını [azalmasını] korreksiya etməkdən ötrü ştrixli kod masterinin üstündə ştrixlərin eninin azaldılması [böyüdülməsi] dərəcəsidir.*

Şaquli səmtləşdirmə (ştrixli kod simvolunun) - Bütün simvolu şaquli istiqamətdə kəsən ox üzrə mümkün olan oxunma özlünə nisbətən ştrixlər üfüqi istiqamətdə yerləşdirilən ştrixli kod simvolunun səmtləşdirilməsidir.

Ştrixli kodu oxuyan qurğu - Ştrixli kod simvolunda kodlaşdırılan məlumatların daxil edilmə qurğusudur. O, simvolun hər bir növbəti elementinin əksətdirmə qabiliyyətinə proporsional olan siqnalları dekoderə ötürən skanerdən və skanerdən gələn siqnalları təhlil edən və onları avtomatlaşdırılma emal üçün yararlı olan yaxud aşkar edilən məlumatlara çevirən dekoderdən ibarətdir.

Qeydlər

1. Bəzən oxunma qurğusu kimi səhvən yalnız dekoderin adını çəkirlər.
2. Xətti və çoxsətirli ştrixli kodların oxunma qurğularının bəzi növlərində işıq siqnallarını qeyd edən element kimi yük əlaqəli fotohəssas cihaz istifadə olunur (FPZS).

Tələb olunduqda çap edilmə - Adətən çap qurğusunun idarəolunan hesablayıcı maşının istifadəsilə, simvollar və tərtibat elementlərinin zəruriyyət olduqda təsvirlərinin qoyulmasıdır.

Təsbit edici işarə - Bir kodlaşan işarələr yığımını digərinə dəyişdirmək üçün istifadə olunan və növbəti TƏSBİT EDİCİ işarə, yaxud **REQİSTR** işarəsi, yaxud da simvolun qurtaracağına qədər qüvvədə olan köməkçi işarədir.

Təsbit olunmuş şüalı skaner - Şüasının istiqaməti təsbit olunmuş, ştrixli kod simvolunun oxunmasını təmin etmək üçün onun şüaya nisbətən hərəkət edilməsi tələb olunan skanerdir.

Təsir dairəsinin uzaqlığı (skanerin) - Skanerin optik uzaqlığı və kəskinlik dərinliyinin cəminə bərabər olan skaner simvolu verilmiş göstəricilər ilə oxuya bilən maksimum məsafədir.

Tətbiqin qapalı sistemi [mühiti] (ştrixli kodlaşdırmanın) - Ayrılmış istifadəçilər qrupu tərəfindən istifadə olunması üçün nəzərdə tutulmuş ştrixli kodlaşdırmanı tətbiq edən sistemdir [mühitdir].

Qeyd - Adətən belə sistem bir təşkilat çərçivəsində istifadəçilər qrupundan yaxud xüsusi razılışma ilə təşkil olunmuş istifadəçilər cəmiyyətindən ibarətdir.

Üfüqi səmtləşdirmə ştrixli kod simvolunun - Ştrixli kodun bütün simvolunu üfüqi istiqamətdə kəsən ox üzrə mümkün olan oxunma özlünə nisbətən ştrixlər şaquli istiqamətdə yerləşdirilən ştrixli kod simvolunun səmtləşdirilməsidir.

Verifikasiyası (ştrixli kodun) - Onun aparılması prosesində simvola təqdim olunan tələblərə onların uyğunluğu müəyyən olunan ştrixli kod simvolunun göstəricilərinin ölçülməsinin texniki prosedurasıdır.

Verifikator (ştrixli kodun) - Ştrixli kod simvolunun çap keyfiyyətinin göstəricilərini ölçmək, təhlil etmək üçün və onları normativ sənəddə müəyyən edilmiş göstəricilər ilə müqaisə etmək üçün istifadə olunan qurğudur.

Qeyd – Ölçmə, təhlil və müəyyən edilmiş göstəricilər ilə müqaisə etmək üçün ştrixin eni, boş zonaların ölçüləri, əksətdirmə əmsalları və b. nəzərdə tutulur.

Yana yatma (ştrixli kod simvolunun) - Ştrixli kod simvolunun onun köndələnə olan oxuna parallel olan oxa nisbətən dönmə bucağıdır.

Qeyd - Yana yatma simvola nisbətən skanerin vəziyyətini xarakterizə edir.

Yarıqlı oxunma qurğusu - *Onun işi üçün vacibdir ki, üzərində ştrixli kodu olan səth oxunma qurğusu yerləşdirilən yarıqın üstündə hərəkət edən ştrixli kodu oxuyan qurğudur.*

Qeydlər

1. *Yarıqlı oxunma qurğusunda çox hallarda dalğasının uzunluq zirvəsi 600 nm-dən (görünən qırmızı) 900 nm qədər (infraqırmızı) spektr sahəsində olan işıqsaçan diod istifadə olunur.*
2. *Yarıqlı oxunma qurğusunun konstruksiyası tələb edir ki, ştrixli kod simvolu nazik astarın qırağına nisbətən təsbit olunmuş vəziyyətdə olsun.*

Yarıqlı skaner - *Skanerləşdirici şüalar yarığın içindən keçən bütünlüklü skanerdir.*

Qeyd – *Yarıqlı skaner nəzarət - kassa komplekslərində istifadə olunur.*

Yellənən güzgülü skaner - *Skanerin şüasına perpendikulyar müstəvidə yellənən şaquli yaxud üfüqi müstəvidə yuxarı və aşağı hərəkət etdirilən üfüqi yaxud şaquli skanerləşdirmə sahəsi əmələ gətirən əlavə güzgüsü olan birşüalı skanerdir.*

Qeyrişəffaflıq (astarın [boyanın]) - *Optik şüalanmanın keçməsinə mane olan astar [boyanın] xassəsidir.*

Qeydlər

1. *Astarın (boyanın) qeyrişəffaflığı optik sıxlıq yaxud keçirmə əmsali ilə səciyyələnmə bilər.*
2. *Astarın qeyrişəffaflığı onun altında yaxud onun arxa tərəfində olan təsviri görmək üçün imkan vermir.*
3. *Boyanın qeyrişəffaflığı onu göstərir ki, o bir üzündən o biri üzünə işıqlandırılmayacaq.*

Qısa oxunma (simvolun) - *Bir və ya bir neçə simvolikalara aid olan bir neçə simvolun ardıcılığının daxilində tək simvolun oxunmasıdır.*

Qısaldılma (ştrixli kod simvolunun) - *Eninə normal olan ştrixli kod simvolunun hündürlüyünün azaldılmasıdır.*

Qrafiki işarə - *İdarəedici funksiyadan fərqlənən vizual təsvirə malik olan kodlaşdırılmış işarələr toplusunun işarəsi.*

Qeyd - *Vizual təsvir dedikdə əl yazısı, çap və ya ekran təsviri nəzərdə tutulur.*

Qravüraçı – lazer (ştrixli kodlaşdırma) - *Simvolların və qrafiki təsvirlərin bilavasitə markalama obyektinə naxışlanması üçün nəzərdə tutulmuş lazer şüalanmasının toplanmış enerjisini istifadə edən lazerdir.*

Lazerli skaner (ştrixli kodlaşdırma) - *Simvolların oxunması üçün nəzərdə tutulmuş optik şüalanma mənbəyi kimi lazerdən istifadə olunan skanerdir.*

Qeyd – *Lazerli skanerdə adətən helium-neon, yaxud injeksiyalı lazerdən istifadə olunur.*

Ləkə (simvolda) - *Simvolun nöqsanıdır və boya nişanından, çirklənmədən yaxud əksətdirmə əmsallı simvolun ətraf zonasının əksətdirmə əmsalına nisbətən aşağı olan simvolun daxilindəki reqlamentləşdirilməyən sahədir.*

Master-film - *Plyonkanın üzərində hazırlanmış ştrixli kod masteridir.*

Matrisalı simvolika - Xüsusi oxunma sistemi ilə yenidən hasil edilməsi məqsədilə məlumatların çoxbucaqlı yaxud dairəvi elementlər formasında formalizasiya olunmuş kombinasiyalar şəklində təqdim olunmasının standart vasitələridir.

Qeyd - Matrisalı simvolikalara "Maksikod ("Maxicode"), "Ultrakod" ("Ultracode") simvolikaları və b. aiddir.

Matrisalı simvolikanın simvolunun modulu - 1 bit həcmində kod sözünü kodlaşdırmaq üçün istifadə olunan matrisalı simvolikanın simvolunun elementidir yaxud tək özəkdir.

Məlumatlar ayırıcısı işarəsi - Məlumatların bir elementinin qurtaracağını və məlumatların sonrakı elementinin başlanğıcını ayırmaq üçün istifadə olunan köməkçi işarədir. Əks halda bu elementlər bitişik halda dərk oluna bilər.

Məlumatlar işarəsi - İnforsiyadan ibarət olan ayrı-ayrı rəqəm, hərf, xüsusi qrafiki və ya idarəedici nişan.

Məlumatların avtomatik yığılması – inforsiyanın emalı sistemində məlumatların insanın iştirakı olmadan daxil edilməsi üçün sistem yaxud qurğudur.

Məlumatların kod sözü (ştrixli kodlaşdırma) - Simvolikada sıxlaşdırma sxemlərindən birinə uyğun məlumatları kodlaşdıran kod sözüdür.

Məlumatların nəzarət işarəsi [rəqəm] (ştrixli kodlaşdırma) - Məlumatların işarəsinin qiyməti mövcud olan məlumatlara əsasən müəyyən olunmuş alqoritmlə hesablanır və simvolda məlumatların bütöv və düzgün ötürülməsini təmin etmək məqsədilə məlumatlar ardıcılığının hissəsinə əlavə olunur.

Məlumatların sıxlaşdırması (ştrixli kodlaşdırma) - Məlumatların bir neçə kod söz ilə yığcam təqdim olunması üçün simvolikada qurulmuş başlanğıc məlumatların emalının mexanizmi yaxud alqoritmidir.

Məlumatların (simvolun) sahəsi - Simvolun məlumatı olmayan hissəsinə qarşı tutulan məlumatların kod sözlərinin kodlaşdırılması üçün istifadə olunan simvolun hissəsidir.

Modul (ştrixli kod simvolunun) - Ştrixli kodun xətti yaxud çoxsətirli simvolikasının simvolunun işarəsində X ölçüsünə bərabər uzunluğun nominal vahididir.

Qeyd – Bəzi imvolikalarda elementlərin eni bir modulun bölünəni kimi müəyyən oluna bilər.

X ölçüsü - Ştrixli kod simvolunun ensiz elementlərinin və matrisalı simvolikanın simvolundakı tək elementlərin yaxud özəklərin müəyyən edilmiş enidir.

Qeyd - Ştrixli kodun xətti və çoxsətirli simvolikalarında X ölçüsü ştrixli kod simvolunun moduluna bərabərdir.

Y ölçüsü - Xətti simvolikada yaxud çoxsətirli simvolikanın simvolunun sətirində ştrixli kod simvolunun elementlərinin müəyyən edilmiş uzunluğudur.

Z ölçüsü - Xətti simvolikanın simvolunda yaxud çoxsətirli simvolikanın simvolunun sətirində qoyulmuş ensiz elementlərin orta enidir.

Qeyd - Z ölçüsü eni iki qiymətdən ibarət olan simvolikalarda ensiz ştrixlərin orta eninin və ensiz araların orta eninin cəminin yarısına bərabərdir, yaxud simvolun bütün işarələrinin orta eninin modullu simvolikalarda simvolun işarəsinin modullarının sayına bölünmə nəticəsinə bərabərdir.

Modullu simvolika - Ştrixli kod simvolunun işarələri elementlər ilə təqdim olunur, onların nominal eni X ölçüsünə bölünən bütöv ədədlərə uyğun gələn ştrixli kodun simvolikasıdır.

Nöqtəli kod - İnformasiyanın təqdim olunması üçün istifadə olunmayan boş sahə ilə əhatə olunan ayrı-ayrı modullar matrisalı simvolikaların altçoxludur.

Oxunma uzaqlığı (skanerin) - Skanerin çıxış dəliyindən simvola qədər olan məsafəni yaxud skaner simvolunu etibarlı oxuya bilən məsafələr diapazonudur.

Qeyd - Oxunmanın minimum uzaqlığı optik uzaqlığa, maksimum isə - skanerin təsir dairəsinin uzaqlığına bərabərdir.

Oxunmama (ştrixli kod simvolunun) - Kodun nöqsanına, qeyri düzgün səmtləşdirilmə yaxud skanerləşdirmənin sürətinə, skanerin işinin pozulması yaxud operatorun səhvində görə ştrixli kodun oxunan simvolu haqqında çıxış məlumatların olmamasıdır.

Oxuyan karandaş - Ştrixli kod simvolunu dekodlaşdırmaqdan ötrü onun köndələnə hərəkət edən ştrixli kodun oxunması üçün səyyar qurğudur.

Qeyd - Oxuyan karandaşda çox hallarda dalğasının uzunluq zirvəsi 600 nm-dən (görünən qırmızı) 900 nm qədər (infraqırmızı) spektr sahəsində olan işıqsaçan diod istifadə olunur.

Optik sıxlıq - Keçirmə əmsalına tərs olan kəmiyyətin onluq loqarifminə bərabər olan kəmiyyətdir.

Qeyd - Optik sıxlıq $\lg (1/T)$ bərabərdir, harada T - keçirmə əmsalıdır; yaxud $\lg (P/P_T)$, harada P - düşən şüalanma axınıdır, P_T - cismin içindən keçmiş şüalanma axınıdır.

Optik uzaqlıq (skanerin) - Skanerin çıxış dəliyindən səciyyələri verilmiş olan simvol üçün kəskinlik dərinliyinin qabaq sərhədinə qədər məsafədir.

Paritet (ştrixli kod simvolunun) - Strukturada "tək" işarələrinin və ikili vahidlərin tək sayının və "cüt" işarələrinin və ikili vahidlərin cüt sayının müəyyən nisbətində əsaslanmış və ştrixli kod simvolunun işarəsinin öz-özünə nəzarət mexanizminin simvol işarələrinin kodlaşdırma sistemidir.

Qeydlər

1. Paritetin biti ştrixli kodlaşdırmada tətbiq olunan ikili - onluq kodunda istifadə oluna bilər
2. Paritetin biti (ştrix yaxud paritetin modulu) kodlaşdırılmış işarəyə o cür daxil edilə bilər ki, əsas nəzarət üçün xidmət edən bütün bitlərin cəmi həmişə tək yaxud cüt ola.

Piksel (ştrixli kodlaşdırma) - Onların birləşməsindən simvolun elementinin tam təsviri, yaxud grafik təsviri formalaşan ən kiçik grafik elementdir.

Planşetli skaner - Skanerləşdirən şüa (şüalar) pəncərədən, yaxud yarıqdan (yarıqlardan) yuxarı istiqamətləndirilən və onun üstündə ştrixli kod simvolu hərəkət edən hərtərəfli skanerdir.

Pozulma (simvolda) - Dekodlaşdırılması mümkün olmayan simvol işarəsinin mövcudluğu yaxud məlumatların işarəsinin yaxud köməkçi işarənin iştirak etməməsi hallarında əmələ gələn səhvdir.

Rastrlı skaner - Bir neçə parallel skanerləşdirici şüalar buraxan hərəkətedici şüası olan skanerdir.

Reqistr işarəsi - Bir işarə üçün bir kodlaşan işarələr yığımını digərinə dəyişdirmək üçün istifadə olunan köməkçi işarədir. Bundan sonra kodlaşdırılan məlumatlar avtomatik olaraq kodlaşan yığımın ilk

quruluşuna qaytarılır, hansından ki, dəyişdirilmə həyata keçirilmişdir.

Qeyd - İki yaxud üç işarə üçün bir kodlaşan işarələr yığımını digərinə dəyişdirilən halda işarə müvafiq olaraq **REQİSTR İKİ ÜÇÜN** yaxud işarə **REQİSTR ÜÇ ÜÇÜN** terminləri istifadə olunur.

Rəqəmli işarələr yığımı - Yalnız rəqəmlərdən ibarət olan işarələr yığımıdır.

Qeyd - Rəqəmli işarələr yığımı xüsusi qrafiki və idarəedici işarələri özündə cəmləşdirə bilər.

Rid-Solomon səhvlərinin düzəldilməsi kodu - Ştrix və matrisa kodlarında simvolun bir hissəsinin silinməsi və kənar edilməsi zamanı yaranan səhvlərin düzəldilməsi üçün tətbiq olunan səhv düzəltmə xətti blok kodu.

Qeydlər

1. Blok kodu – bir əməliyyat ərzində dekoder girişində dəqiq qeyd edilmiş sayda işarə daxil edilən, çıxışda isə çoxlu sayda işarələrdən ibarət kod sözü generasiya edən səhvlərin düzəldilməsi və ya aşkar edilməsi kodu.

2. Xətti kod – kodlaşdırılması və dekodlaşdırılması xətti əməliyyatlara gətirib çıxaran kod.

Seçilmənin kəndarı - İki mümkün olan əhəmiyyət arasında seçilmə haqqında qərar qəbul olunan dekodlaşdırma alqoritmində əsaslı nöqtədir.

Qeyd - İki mümkün olan qiymətlər kimi, ikili 0 yaxud 1 rəqəmləri nəzərdə tutulur.

Səhv oxunma (ştrixli kod simvolunun) - Səhv dekodlaşdırma alqoritminin testləşdirilməsi əməliyyatları ilə aşkar olunmamış ştrixli kodun simvolunda kodlaşdırılmış məlumatlar və ştrixli kodun oxunma qurğusunun çıxış məlumatları arasında olan qeyriuyğunluqdur.

Qeyd - Çıxış məlumatlar səhvən etibarlı məlumatlara uyğun gələ bilər.

Səhvlərin düzəlişi [aşkarlanması] - Səhvlərin düzəlişini [aşkar olunmasını] təmin edən riyazi prosedurdur.

Qeyd - Səhvlərin düzəldilməsi [aşkar olunması], məsələn Rid-Solomon kodunda təqdim olunub.

(ştrixli kodlaşdırma) - Bir ölçülü görünüş sahəsini yaradan şüalanma axını bir istiqamətdə formalaşan skanerdir.

Səhvin korreksiyasının səviyyəsi - Simvolda səhvi aşkar və düzəliş etmə qabiliyyətinin təsbit olunmamış, lakin istifadəçinin seçimi ilə müəyyən olunan dərəcədir.

Qeyd - Səhvlərin korreksiyasının səviyyəsi səhvləri düzəldən kodun istifadə simvolikaları ilə bağlıdır, məsələn, *Рид-Соломон* səhvləri düzəldən kodu.

Səmtləşdirmə şablonu (matrisalı simvolikanın) - Matrisalı simvolikada tünd və açıq modulların quruluş fəza yerləşdirməsi, simvolun fəza səmtləşdirməsini müəyyən etmək üçün istifadə olunur.

Sətir (ştrixli kod simvolunun) - Çoxsətirli simvolikada ştrixli kod simvolunun START işarəsindən, simvolun bir neçə işarələrindən və STOP işarəsindən ibarət olan üfüqi elementlər yığımıdır.

Sıxma əmsalı (ştrixli kod simvolunun) - Ştrixli kod simvolunun hündürlüyünün onun eninə nisbətidir.

Simvolika – ştrixli kodun və matrisalı simvolikaların hər birisi.

Simvolikanın identifikatoru - Dekoder ilə formalaşan və dekoder ilə ötürülən dekodlaşdırılmış məlumatların qabağında yerləşir və kodlaşmış məlumatların simvolikasını birmənalı identifikasiya edən KOİ-7 işarələrinin ardıcılığıdır.

Simvolikanın spesifikasiyası - Simvolikanın qurulması qaydalarının formalizasiya olunmuş təqdimatı.

(n, k) simvolikası - Simvolun hər bir işarəsinin eni n modullar ilə təqdim olunan, işarənin özü isə ştrixlərin və araların k cütündən ibarət olan ştrixli kodun simvolikalar sinfidir.

Qeyd - Bu sinfin altçoxluğu n , k , m simvolikaların altsinfidir, harada m modullarda elementin maksimal enidir.

Simvolun işarəsi - Məlumatlar daşıyıcısı üzərində tünd və açıq elementlərin kombinasiyası şəklində təqdim olunan kod sözüdür.

Qeyd - Simvolun işarəsi və məlumatların işarəsi yaxud köməkçi işarə arasındakı bilavasitə uyğunluq olmaya da bilər. Bu halda məlumatların identifikasiyası üçün sıxlaşdırma qaydaları üzrə dekodlaşdırma tələb olunur. **Simvolun kontrastı** - Simvolun skanerləşdirməsi zamanı əksetdirmə profilində əksetdirmə əmsalının ən kiçik və ən böyük qiymətləri olan nöqtələrdə əksetdirmə əmsallarının fərqidir.

Simvolun [simvolun hissəsinin] təsbit olunmuş pariteti - Simvolda [simvolun hissəsində] eyni paritetli simvol işarələrinin mövcudluğu ilə bağlı olan ştrixli kodun simvolunun [simvolun müəyyən hissəsinin] səciyyəsidir.

Qeyd - paritet cüt yaxud tək ola bilər.

Simvolun strukturası (ştrixli kodlaşdırma) - Ştrixli kod simvolunun yaxud matrisalı simvolikanın müəyyən edilmiş arxitekturasıdır.

Simvolun (ştrixli kodun) nəzarət işarəsi - Ştrixli kodun simvolunda simvolikanın spesifikasiyasında müəyyən olunmuş və bu ştrixli kodun qurulmasının və oxunmasının düzgünlüyünü yoxlamaq üçün istifadə olunan alqoritmə uyğun olaraq digər işarələrinin qiymətlərinə əsasən hesablanmış ştrixli kod simvolunun işarəsidir.

Qeyd - Simvolun nəzarət işarəsi simvolda kodlaşdırılmış məlumatların hissəsi sayılmır.

Skaner (ştrixli kodun [matrisalı simvolikanın]) - Ştrixli kod [matrisalı simvolikanın] simvolunun təsvirində təqdim olunmuş optik informasiyanı sonrakı dekodlaşdırma və hesablayıcı maşına daxil etmək üçün lazım olan siqnallara çevirən elektron qurğudur.

Skanerin həlledilmə qabiliyyəti - Konkret skaner ilə oxuna bilən simvolun ən ensiz elementinin ölçüsüdür.

Skanerin spektral həssaslığı (ştrixli kodlaşdırma) - Optik şüalanma dalğasının uzunluğundan asılı olaraq skanerin həssaslığıdır.

Skanerləşdirmə pəncərəsi (skanerin) - Kontaktsiz skanerin çıxış dəliyinin qabağındakı səthin üzərində simvolun oxunması mümkün olan sahədir.

Skanerləşdirmə zamanı əksetdirmənin profili - Əksetdirmə əmsalının simvolun köndələn skanerləşdirilmə məsafəsi boyu dəyişmə qrafikidir.

Qeyd - Əksetdirmə profili skanerləşdirmə zamanı skanerin hasil etdiyi analoq siqnalının formasını təsvir edir.

Strukturalaşmış birləşdirmə (ştrixli kodlaşdırma) - Məlumatları vahid bir xəbər kimi emal etməyə imkan verən iki yaxud daha çox simvollarla cəmləşən məlumatların müəyyən ardıcılıqda birləşməsidir.

Sütun (ştrixli kod simvolunun) - Çoxsətirli simvolikada ştrixli kod simvolunun işarəsinin üfüqi pozisiyasıdır.

Ştrix (ştrixli kodun simvolu) - Ştrixli kodun simvolunda çap olunmuş tünd xətt.

Ştrixli kod - Qalınlığı və araları müxtəlif olan parallel ştrixlərin yığılı köməyi ilə işarələri təqdim edən və köndələn skanerləşdirmə yolu ilə optik oxunan koddur.

Qeydlər

1. İnformasiyanın kodlaşdırılması üçün ştrixlərin arasındakı boş yerlər istifadə oluna bilər.
2. Ştrixli kodda ştrixlər düzbucaq formasındadır.

Ştrixli kodlaşdırma - İnformasiya elementlərinin müəyyən formalı, ölçülü, rəngli, əksətdirmə qabiliyyətli istiqamətləndirilmiş çap və formalizasiya olunmuş kombinasiyalar şəklində müəyyən qaydalar üzrə təqdim olunmasına əsaslanmış və onun sonradan optik oxunması və hesablayıcı maşına avtomatik daxil edilməsi üçün lazımi formaya salınmasına yönəldilmiş məlumatların avtomatlaşdırılmış identifikasiya və yığım texnologiyasıdır.

Ştrixli kodun [matrisalı simvolikanın] simvolu - Skanerləşdirmənin bütöv obyektini təşkil edən, ştrixli kodun konkret simvolikasına məxsus vacib atributların və simvolun işarələrinin birləşməsidir.

Qeydlər

1. Matrisalı simvolika simvolunun vacib atributlarına boş zonalar, axtarış şablonlar, səmtləşdirmə şablonlar, funksional işarələr və i.a. aiddir.
2. Ştrixli kod simvolunun vacib atributları boş zonalar, START və STOP işarələri, məlumatlar işarələri, nəzarət və digər köməkçi işarələrini özündə cəmləşdirir.

Ştrixli kodun simvolikası - Məlumatların ştrixli kod formasında təqdim olunmasının standart vasitələridir.

Qeyd - Simvolikaların spesifikasiyaları simvolun qurulmasının xüsusi qaydalarını yaxud strukturasını müəyyən edir.

Ştrixli kod simvolunun sıxlığı - Ştrixli kod simvolunda enin yaxud sahənin vahidində təqdim oluna biləcək xətti simvolikalar üçün bir santimetrə və çox xəttli simvolikalar üçün santimetrin kvadratına düşən işarələrin sayıdır.

Qeydlər

1. Ştrixli kod simvolunun sıxlığı bir düymə (cpi-characters per inch) yaxud bir kvadrat düymə düşən işarələrin sayı kimi ölçülə bilər.
2. Ştrixli kodların sıxlığına təsir göstərən idarəedici amillərə ən ensiz ştrix yaxud aranının eni, enli elementin ensizə nisbəti, simvolun işarəsindəki ştrixlərin və araların sayı, işarələr arasındakı intervalların (mövcud olduqda) enini aid edirlər.